

نقش فناوری اطلاعات در جرایم اینترنتی شبکه بانکی

مهران مولوی^{۱*}، لقمان سلطانی^۲، بهنام زیرک طلائی^۳

^{۱*} گروه مدیریت دولتی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد مهاباد، مهاباد، ایران (نویسنده مسئول)

^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد، واحد مهاباد، گروه مدیریت، مهاباد، ایران

چکیده

هدف از انجام این تحقیق نقش فناوری اطلاعات در جرایم اینترنتی شبکه بانکی و نحوه جلوگیری از آن در بانک های خصوصی و دولتی شهرستان ارومیه بود. تحقیق حاضر از نظر هدف از نوع تحقیق کاربردی است و از نظر ماهیت و روش پژوهش از نوع توصیفی - پیمایشی هست. جامعه آماری این تحقیق کارکنان بانک های خصوصی و دولتی شهرستان ارومیه می باشند که تعداد آنها برابر با ۱۲۵۴ نفر است. تعداد نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۲۹۴ نفر به دست آمد. به منظور گردآوری اطلاعات از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد. روایی پرسشنامه توسط استاد راهنما و ۷ تن از اساتید مدیریت تایید شد و به منظور پایایی پرسشنامه ها از آلفای کرونباخ استفاده گردید. بر این اساس مقدار آلفای کرونباخ کل پرسشنامه ۰/۸۰۸ با به دست آمد و این مقدار نشان دهنده پایایی مطلوب پرسشنامه می باشد. به منظور تجزیه و تحلیل داده ها از آزمون همبستگی پیرسون و تی تک متغیره استفاده می گردد. نتایج نشان داد که بین فناوری اطلاعات و جرایم اینترنتی رابطه وجود دارد، همچنین اصلاح شبکه بانکی، شناخت بیشتر و بهتر جرایم، ایجاد حریم خصوصی بر کاهش جرایم اینترنتی موثر می باشد.

واژه‌های کلیدی: فناوری اطلاعات، جرایم، اینترنت.

مقدمه

فناوری اطلاعات، عبارت است از هرگونه فناوری که برای جمع‌آوری، ذخیره و پردازش اطلاعات مورد استفاده قرار می‌گیرد (علمی، ۱۳۹۰). به کارگیری فناوری اطلاعات به افزایش دانش و آگاهی کارکنان و نیز غنی شدن محتوای مشاغل می‌انجامد. دانش کارکنان موجب تسلط حرفه‌ای آنان بر سازمان می‌شود و اگر جمله‌ی معروف "دانش توانایی است" پذیرفته شود، می‌توان ادعا کرد در سازمان‌هایی که فناوری حاکم می‌شود، کارکنان از قدرت و توانایی بیشتری برخوردارند (بیگی نیا و دیگران، ۱۳۹۰). با این حال با وجود تاثیرات مثبت بسیار فناوری اطلاعات، در سال‌های اخیر فناوری اطلاعات مشکلاتی از قبیل جرایم اینترنتی را به وجود آورده است. جرایم اینترنتی را می‌توان مکمل جرایم کامپیوتری دانست، بخصوص اینکه جرایم نسل سوم کامپیوتری که به جرایم در محیط مجازی معروف است، غالباً از طریق این شبکه جهانی به وقوع می‌پیوندد (نثاری اشک زری و دیگران، ۱۳۹۰). مهمترین جرم‌های اینترنتی در جهان در عبارتند از؛ انتشار اخبار کذب، ارسال مطالب، تصاویر و فیلم‌های مستهجن، آموزش و تبلیغ تروریسم، هتک حرمت افراد استفاده از فضای متعلق به دیگران، ارسال پیام‌های مخرب، اخلال در دسترسی به دیگران، نقض حق مالکیت، هک و ویروسی کردن سایت‌ها، اجازه به حریم خصوصی افراد از طریق ایمیل‌ها بخشی از جرم‌های اینترنت محسوب می‌شوند (دهقانی فیروزآبادی و دیگران، ۱۳۹۳).

تاریخچه مشخصی از پیدایش جرم اینترنتی و کامپیوتری زمان وجود ندارد ولی به هر حال این دسته از جرائم را باید زائیده و نتیجه تکنولوژی ارتباطی و اطلاعاتی دانست. با این وجود، براساس مطالعات صورت گرفته منشاء پیدایش جرم کامپیوتری و اینترنتی به قضیه رویس برمی‌گردد؛ او که بعد از بی‌مهری مسئولان یک شرکت فروش عمده میوه و سبزی، به عنوان حسابدار آنها انتخاب می‌شود از طریق کامپیوتر اقدام به حسابرسی کرده و با تغییر قیمت‌ها و تنظیم درآمد جنس، مبلغی از مرجع آن را کاهش و به جای خاص واریزی می‌کند (پورنقدی، ۱۳۹۴).

رویس با ظرافت خاصی قیمت‌ها را تغییر می‌داد، بعد از آن با نام ۱۷ شرکت محل و طرف قرارداد، چک‌های جعلی صادر و از آن حساب برداشت می‌کرده به طوری که در کمتر از ۶ سال بیش از یک میلیون دلار بدست آورده است اما به علت نداشتن مکانیزم برای توقف این روند، رویس خودش را به محاکم قضایی معرفی می‌کند و به ۱۰ سال زندان محکوم می‌شود. بدین ترتیب زمینه پیدایش جرم رایانه‌ای شکل می‌گیرد و دادگاه را به تدوین قوانین مدون و او می‌دارد (اعلم الهدی، ۱۳۹۰).

براساس اطلاعات موجود اولین جرم اینترنتی در ایران در تاریخ ۲۶ خرداد ۱۳۷۸ به وقوع پیوست. یک کارگر چاپخانه و یک دانشجوی کامپیوتر در کرمان اقدام به جعل چک‌های تضمینی مسافرتی کردند و چون تفاوت و تمایزی چندانی بین جرم کامپیوتری و جرم اینترنتی وجود ندارد، عمل آن‌ها به عنوان جرم اینترنتی محسوب می‌شود. براساس آمارهای موجود در سال ۱۳۹۲، ۵۳ مورد پرونده مربوط به جرایم اینترنتی در کشور تشکیل شد که کشف جرائم آمار ۵۰ درصدی را نشان می‌دهد. از مهمترین موارد جرم اینترنتی و رایانه‌ای در سال گذشته، ۳۲ مورد سوء استفاده از کارت‌های اعتباری ۱۱ مورد کلاهبرداری اینترنتی، ۷ مورد ایجاد مزاحمت از طریق اینترنت، ۳ مورد کپی‌رایت و ۲ مورد نشر اکاذیب از طریق اینترنت و ۵ مورد موضوعات متفرقه بوده است. باتوجه به آمارهای سال ۸۴ میزان کشفیات مربوط به کلاهبرداری، جعل و سایر جرائم رایانه‌ای و اینترنتی ۱۱ درصد رشد را نشان می‌دهد (پورنقدی، ۱۳۹۴).

با توجه به مطالبی بیان شده، ضرورت تحقیق حاضر شکل گرفت، بنابراین هدف اصلی از انجام این تحقیق، بررسی نقش فناوری اطلاعات در جرایم اینترنتی شبکه بانکی و نحوه جلوگیری از آن در بانک‌های خصوصی و دولتی شهرستان ارومیه می‌باشد.

فرضیات پژوهش

فرضیه اصلی: بین فناوری اطلاعات و جرایم اینترنتی در شبکه بانکی کشور رابطه معنی داری وجود دارد.

فرضیه‌های فرعی

اصلاح ساختار شبکه بانکی باعث کاهش جرایم بانکی می‌شود.

شناخت بیشتر و بهتر جرایم اینترنتی باعث کاهش جرایم بانکی می‌شود.

ایجاد حریم خصوصی در فضای سایبری باعث کاهش جرایم بانکی می شود.

روش تحقیق

تحقیق حاضر از نظر هدف از نوع تحقیق کاربردی است و از نظر ماهیت و روش پژوهش از نوع توصیفی - پیمایشی هست. جامعه آماری این تحقیق کارکنان بانک های خصوصی و دولتی شهرستان ارومیه می باشند که تعداد آنها برابر با ۱۲۵۴ نفر است. تعداد نمونه با استفاده از فرمول کوکران رد سطح خطای ۵ درصد ۲۹۴ نفر به دست آمد و ۲۹۴ پرسشنامه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. به منظور گردآوری اطلاعات از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد. روایی پرسشنامه توسط استاد راهنما و ۷ تن از اساتید مدیریت تایید شد و به منظور پایایی پرسشنامه ها زا آلفای کرونباخ استفاده گردید. بر این اساس مقدار آلفای کرونباخ کل پرسشنامه ۰/۸۰۸ با به دست آمد و این مقدار نشان دهنده پایایی مطلوب پرسشنامه می باشد. به منظور تجزیه و تحلیل داده ها از آزمون همبستگی پیرسون و تی تک متغیره استفاده می گردد.

یافته ها

یافته های جمعیت شناختی

یافته ها نشان داد که از میان ۱۵۰ نفر نمونه انتخابی، ۷۸ درصد مذکر و ۲۲ درصد مؤنث بودند. ۵/۳ درصد دارای مدرک دیپلم و پایین تر، ۳۲/۷ درصد دارای مدرک فوق دیپلم، ۵۳/۳ درصد دارای مدرک لیسانس، ۸/۷ درصد دارای فوق لیسانس و بالاتر بودند.

یافته های استنباطی

در تحقیق حاضر از آزمون کولموگروف اسمیرنوف برای بررسی نرمالیتت جامعه استفاده شد. نتایج نشان داد جامعه نرمال است (جدول ۱). بنابراین از آزمون همبستگی پیرسون و تی تک نمونه ای به تحلیل داده ها پرداخته می شود.

جدول (۱): آزمون کولموگروف اسمیرنوف

ایجاد حریم خصوصی در فضای سایبری	شناخت بهتر و بیشتر جرایم	اصلاح ساختار شبکه بانکی	جرایم اینترنتی	فناوری اطلاعاتی	
۱/۲۱۹	۱/۰۹۳	۱/۱۶۲	۰/۶۹۶	۰/۵۰۸	آزمون کولموگروف اسمیرنوف
۰/۲۰۲	۰/۱۸۳	۰/۱۳۵	۰/۷۱۷	۰/۹۶۱	P value

برای فرضیه اصلی از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شد. باتوجه به جدول ۲، ضرایب همبستگی پیرسون (۰/۴۶۵) و سطح معناداری (۰/۰۰۰) می باشد که می توان نتیجه گرفت بین فناوری اطلاعاتی و جرایم اینترنتی ارتباط معنی دار و مستقیمی وجود دارد، بدین معنی با افزایش استفاده از فناوری نوین سیستم های اطلاعاتی، جرایم اینترنتی افزایش می یابد.

جدول ۲: آزمون همبستگی پیرسون

متغیر	آماره	جرایم اینترنتی
فناوری اطلاعاتی	ضریب همبستگی پیرسون	۰/۴۶۵(**)
	سطح معناداری	۰/۰۰۰
	تعداد	۲۹۷

**در سطح ۰/۰۵ معنادار است

به منظور تجزیه و تحلیل فرضیه فرعی اول از آزمون تی تک نمونه ای استفاده می گردد. با توجه به جدول ۳، مقدار تی ۵۸/۲۱۷ و با درجه آزادی ۱۴۹ می باشد. از آنجایی که مقدار تی بدست آمده از سطح مقدار بحرانی ۱/۹۶ بالاتر است، در نتیجه فرض صفر تحقیق رد و فرض اصلی تایید می شود. پس با اطمینان ۹۵ درصد می توان گفت که ساختار شبکه بانکی در کاهش جرایم تاثیر دارد.

جدول (۳) آزمون تی تک نمونه ای برای فرضیه فرعی اول پژوهش

فرضیه اصلی					
مقدار آماره تی	درجه آزادی	سطح معناداری	میانگین	در سطح اطمینان ۰/۹۵	
				حداقل	حداکثر
۵۸/۲۱۷	۱۴۹	۰/۰۰۰	۴/۳۵۱	۱/۳۰۵	۱/۳۹۷

به منظور تجزیه و تحلیل فرضیه فرعی دوم از آزمون تی تک نمونه ای استفاده می گردد. با توجه به جدول ۴، مقدار تی ۵۳/۸۷۲ و با درجه آزادی ۱۴۹ می باشد. از آنجایی که مقدار تی بدست آمده از سطح مقدار بحرانی ۱/۹۶ بالاتر است، در نتیجه فرض صفر تحقیق رد و فرض اصلی تایید می شود. پس با اطمینان ۹۵ درصد می توان گفت که شناخت بیشتر و بهتر جرایم در کاهش جرایم تاثیر دارد.

جدول (۴) آزمون تی تک نمونه ای برای فرضیه فرعی دوم پژوهش

فرضیه اصلی					
مقدار آماره تی	درجه آزادی	سطح معناداری	میانگین	در سطح اطمینان ۰/۹۵	
				حداقل	حداکثر
۵۳/۸۷۲	۱۴۹	۰/۰۰۰	۴/۳۹۰	۱/۳۳۹	۱/۴۴۱

به منظور تجزیه و تحلیل فرضیه فرعی سوم از آزمون تی تک نمونه ای استفاده می گردد. با توجه به جدول ۵، مقدار تی ۳۴/۶۵۱ و با درجه آزادی ۱۴۹ می باشد. از آنجایی که مقدار تی بدست آمده از سطح مقدار بحرانی ۱/۹۶ بالاتر است، در نتیجه فرض صفر تحقیق رد و فرض اصلی تایید می شود. پس با اطمینان ۹۵ درصد می توان گفت که ایجاد حریم خصوصی در فضای سایبری در کاهش جرایم تاثیر دارد.

جدول (۵): آزمون تی تک نمونه ای برای فرضیه فرعی دوم پژوهش

فرضیه اصلی					
مقدار آماره تی	درجه آزادی	سطح معناداری	میانگین	در سطح اطمینان ۰/۹۵	
				حداقل	حداکثر
۳۴/۶۵۱	۱۴۹	۰/۰۰۰	۴/۳۱۳	۱/۲۳۸	۱/۳۸۸

بحث و نتیجه گیری

هدف از انجام این تحقیق نقش فناوری اطلاعات در جرایم اینترنتی شبکه بانکی و نحوه جلوگیری از آن در بانک های خصوصی و دولتی شهرستان ارومیه بود. نتایج تجزیه و تحلیل فرضیه اصلی نشان داد که بین فناوری اطلاعات و جرایم اینترنتی رابطه وجود دارد. بنابراین مدیران و مسئولان ذیربط بایستی در پی نظارت و بررسی مداوم و متعدد بر انجام امور کارکنان بپردازند همچنین در پی آموزش کارکنان برآیند تا از این طریق جرایم اینترنتی را در کارکنان کاهش دهند.

نتایج تجزیه و تحلیل فرضیه فرعی اول نشان داد که اصلاح ساختار شبکه بانکی باعث کاهش جرایم اینترنتی می شود. بنابراین مدیران و مسئولان ذیربط بایستی در پی اصلاح شبکه بانکی برآیند تا از این طریق جرایم اینترنتی را در کارکنان کاهش دهند.

نتایج تجزیه و تحلیل فرضیه فرعی دوم نشان داد که شناخت بیشتر و بهتر جرایم اینترنتی باعث کاهش جرایم اینترنتی می شود. بنابراین مدیران و مسئولان ذیربط بایستی در پی شناخت بیشتر و بهتر جرایم اینترنتی از طریق مطالعه و دوره های آموزشی برآیند تا از این طریق جرایم اینترنتی را در کارکنان کاهش دهند.

نتایج تجزیه و تحلیل فرضیه فرعی سوم نشان داد که ایجاد حریم خصوصی در فضای سایبری باعث کاهش جرایم اینترنتی می شود. بنابراین مدیران و مسئولان ذیربط بایستی در پی ایجاد حریم خصوصی در فضای سایبری برآیند تا از این طریق جرایم اینترنتی را در کارکنان کاهش دهند.

منابع

۱. اعلم الهدی، سید حسین، ۱۳۹۰، تاثیر جرایم رایانه ای بر تجارت الکترونیک، همایش منطقه ای چالشهای جرایم رایانه ای در عصر امروز، مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مراغه.
۲. بیگی نیا، عبدالرضا؛ الوانی، سیدمهدی؛ گلشن، اصغر (۱۳۹۰) "بررسی اثر پذیرش فناوری اطلاعات بر چابکی سازمان" دانشور رفتار مدیریت پیشرفت، سال هجدهم، شماره ۵۰، صص ۱۶-۹.
۳. پورنقدی، بهزاد و سیده زکیه هاشمی، ۱۳۹۴، تاثیر شبکه های اجتماعی مجازی و اعتیاد الکترونیک در سبک زندگی، همایش ملی سبک زندگی، نظم و امنیت، زنجان، دانشگاه زنجان.
۴. دهقانی فیروزآبادی، عبدالرسول؛ محمدرضا خدمه باشی و اعظم مذبح، ۱۳۹۳، بررسی مصادیق جرائم رایانه ای، اولین همایش ملی و کالت، اخلاق، فقه و حقوق، میبد یزد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد میبد
۵. صنایعی، علی؛ احمد فراهی و بهاره نواب پور، ۱۳۸۹، ارزیابی عوامل موثر بر اعتماد مشتریان آنلاین و تاثیر آن بر قصد خرید اینترنتی با استفاده از مدل معادلات ساختاری، اولین کنفرانس بین المللی مدیریت و نوآوری، شیراز
۶. علمی، م. ۱۳۹۱. بررسی جایگاه سیستمهای اطلاعاتی مدیریت در تصمیم گیری مدیران عالی و میانی دانشگاه تبریز و ارتباط آن با میزان مهارت مدیریت زمان. تبریز: دانشگاه آزاد اسلامی تبریز.
۷. نثاری اشک زری، شیده؛ فاطمه سارانی راد و هوبخت عطاران، ۱۳۹۰، اثربخشی آموزش الکترونیکی فرصت ها و تهدیدها مسائل اخلاقی و جرایم اینترنتی در عصر ارتباطات، دومین همایش فناوری اطلاعات، حال، آینده، مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مشهد.